

Temeljna načela varnosti in zdravja delavcev pri delu

Avtor:
mag. Boštjan J. Turk

V skladu z ZVZD-1 mora delodajalec zagotavljati varnost in zdravje delavcev pri delu. V ta namen mora izvajati *ukrepe, potrebne za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev ter drugih oseb*, ki so navzoče v delovnem procesu, vključno s preprečevanjem, odpravljanjem in obvladovanjem nevarnosti pri delu, obveščanjem in usposabljanjem delavcev, z ustrežno organiziranostjo in potrebnimi materialnimi sredstvi.

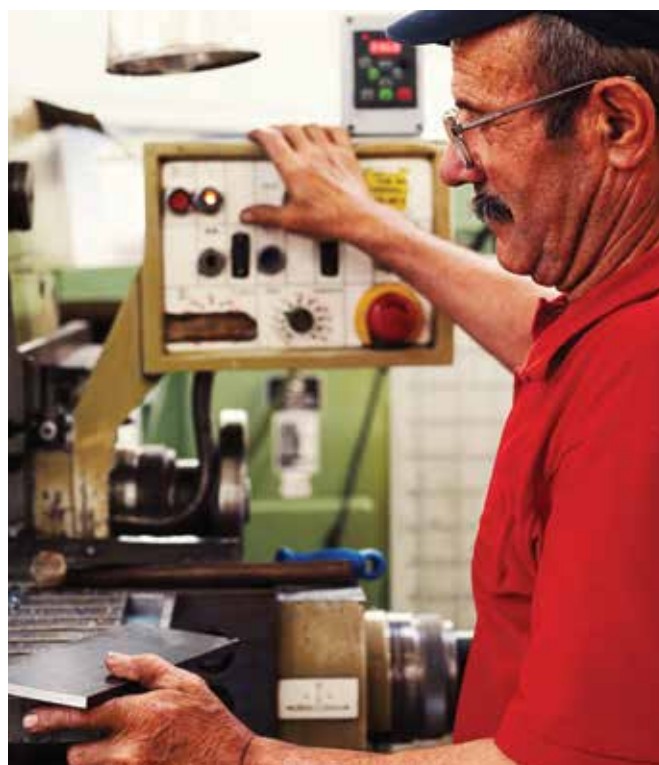
Delodajalec mora posebno skrb nameniti tudi zagotovitvi varnosti in zdravja nosečih delavk, mladih in starejših delavcev ter delavcev z zmanjšano delovno zmožnostjo ter pri izbiri ukrepov upoštevati posebna tveganja, ki so jim ti delavci izpostavljeni pri delu.

Delodajalec mora upoštevati spreminjajoče se okoliščine ter izvajati take preventivne ukrepe in izbirati take delovne in proizvodne metode, ki bodo zagotavljale izboljševanje stanja in višjo raven varnosti in zdravja pri delu ter bodo vključene v vse aktivnosti delodajalca na vseh organizacijskih ravneh.

NUJNOST UPOŠTEVANJA TEMELJNIH NAČEL

Pri izvajanju ukrepov se mora delodajalec držati določenih temeljnih načel. To so:

1. izogibanje nevarnosti,
2. ocenjevanje tveganj,
3. obvladovanje nevarnosti pri viru,
4. prilagajanje dela posamezniku z ustreznim oblikovanjem delovnega mesta in delovnega okolja, delovnih prostorov, delovnih in tehnoloških postopkov, z izbiro delovne in osebne varovalne opreme ter delovnih in proizvodnih metod, še zlasti pa tako, da odpravlja monotono delo ter pogoje z vsiljenim ritmom dela in ostale zdravju škodljive okoliščine (humanizacija dela),

5. prilagajanje tehničnemu napredku,
6. nadomeščanje nevarnega z nenevarnim ali manj nevarnim, razvijanje celovite varnostne politike, ki vključuje tehnologijo, organizacijo dela, delovne pogoje, medčloveške odnose in dejavnike delovnega okolja, ter
7. dajanje prednosti kolektivnim varnostnim ukrepom pred individualnimi.

V nadaljevanju podajamo nekoliko podrobnejšo razlago zgoraj omenjenih temeljnih načel.

IZOGIBANJE NEVARNOSTI

Izogibanje nevarnosti pomeni zlasti to, da je dolžnost delodajalca, da tudi v primerih, ko gre za nevarna dela, se pravi za dela, ki po svoji naravi vključujejo različne (zunanje ali notranje) nevarnosti, poskrbi za to, da bi se delavec čim manjkrat soočil s takimi nevarnostmi, če pa se z njimi že mora soočati, pa mora delodajalec poskrbeti, da bo nanje ustrezno pripravljen. To denimo vključuje izogibanje delu v neugodnih vremenskih razmerah, če to res ni nujno potrebno, izogibanje delu v času prometnih konic (denimo pri delu na cesti), nudenje ustrezne delovne oziroma zaščitne opreme pri delu z nevarnimi predmeti in nevarnimi snovmi in podobno.

OCENJEVANJE TVEGANJ

Temeljno načelo dolžnosti ocenjevanja tveganj je povezano z zakonsko dolžnostjo delodajalca glede ocenjevanja tveganj iz 17. člena ZVZD-1. Delodajalec mora pisno oceniti tveganja, ki so jim delavci izpostavljeni ali bi lahko bili izpostavljeni pri delu, in to po postopku, ki obsega zlasti (ne pa izključno) identifikacijo oziroma odkrivanje nevarnosti ter ugotovitev, kdo od delavcev bi lahko bil izpostavljen identificiranim nevarnostim. V oceni tveganja mora upoštevati verjetnost nastanka nezgod pri delu, poklicnih bolezni oziroma bolezni v zvezi z delom in resnost njihovih posledic, odločitev o tem, ali je tveganje sprejemljivo, ter odločitev o uvedbi ukrepov za zmanjšanje nesprejemljivega tveganja.

Poleg tega mora popraviti in dopolniti oceno tveganja vsakokrat, ko obstoječi preventivni ukrepi varovanja niso zadostni oziroma niso več ustrezni, ko se spremenijo podatki, na katerih je ocenjevanje temeljilo, in ko obstajajo možnosti in načini za izpopolnitev oziroma dopolnitev ocenjevanja.

OBVLADOVANJE NEVARNOSTI PRI VIRU

Obvladovanje nevarnosti pri viru pomeni predvsem to, da je delodajalec dolžan prilagoditi svojo varnostno politiko in varnostne ukrepe tako, da se osredotoči na identifikacijo virov nevarnosti, ki bi lahko ogrozile zaposlene, in na njihovo obvladovanje.

Delodajalec mora sprejeti vse ukrepe, s katerimi te vire nevarnosti lahko obvladuje, jih torej lahko predvidi in ustrezno odreagira, ko se nevarnost pojavi. Viri nevarnosti se med panogami seveda razlikujejo, to so lahko zastareli stroji in naprave, slabo testirani postopki, električna energija, plin, voda, pa denimo pomanjkljivo usposobljen kader in podobno.

PRILAGAJANJE DELA POSAMEZNIKU

Zelo pomembno načelo, ki prispeva k varnosti in zdravju pri delu, je prilagajanje dela posamezniku tako, da so delovno mesto, delovno okolje oziroma delovni prostor ustrezno oblikovani, torej karseda pisani na kožo sposobnostim, omejitvam in značaju posameznika.

Še posebej pomembno je, da delodajalec, kolikor je to le mogoče, odpravlja monotono delo, da delavcu ponudi več vrst dela, ki mu predstavljajo ustrezen strokovni izziv, in tudi da odpravlja vsiljen ritem dela, ki lahko delavca naredi apatičnega, nezadovoljnega in nemotiviranega. Vse to seveda lahko povzroči tudi padec standardov, ki jih zakonodaja zahteva za varno in zdravo opravljanje dela.

Nadomeščanje nevarnega z nenevarnim delom, razvijanje celovite varnostne politike, ki vključuje tehnologijo, organizacijo dela, delovne pogoje, medčloveške odnose in dejavnike delovnega okolja.

To načelo je povezano tudi z načelom izogibanja nevarnostim. Če je to le mogoče, naj delodajalec v svojem kolektivu poskrbi, da bo delo v nevarnih pogojih zamenjalo delo v manj nevarnih oziroma nenevarnih pogojih. Varnost dela naj ima prednost pred dobičkonosnostjo. Poleg tega je zelo pomembno, da delodajalec v podjetju razvije celovito varnostno politiko, ki vključuje celoten delovni proces in zajema vse zaposlene, in tako ne vztraja pri partikularnih, »slučajnih« varnostnih ukrepih, saj zaposlene tako izpostavi nedopustnemu hazardu.

DAJANJE PREDNOSTI KOLEKTIVNIM VARNOSTNIM UKREPOM PRED INDIVIDUALNIMI

Tudi to načelo je povezano s prejšnjim, saj uči, da je delodajalec dolžan zasnovati takšne varnostne ukrepe, ki bodo v kolektivu omogočili skupno varnost. Ti ukrepi naj bodo usmerjeni v ustvarjanje delovnega okolja, v katerem bodo vsi oddelki, vsi delovni prostori in vsa delovna oprema izpostavljeni enotnim varnostnim standardom, seveda upoštevajoč specifične in posebnosti vsakega izmed njih.

To med drugim pomeni tudi, da delodajalec ne sme zapostavljati tistih oddelkov, prostorov oziroma delavcev, ki so manj izpostavljeni možnosti nevarnega dogodka, ampak jih je dolžan v celoti vključiti v kolektivno varnostno shemo.

